

наша СЛОВА

Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!
ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 13 (1320) 29 САКАВІКА 2017 г.

Беларусь адзначыла Дзень Волі

Жыве Беларусь!

Насуперак грозным тыранам,
насуперак Злу і Мане
жывем не ў балотным тумане...
жывем не ў сляпым табуне...

Жывем, як Купала і Колас
калісь загадалі нам жыць...
Жывем без аглядкі на голас,
што зранку да ночы сіпіць:

- Прадайце Радзіму і Мову,
аддайце на здзек прыбышу
і Бога, і роднае Слова...
Прадайце святую Душу...
Я - бог, бо я ўладу вяршу!...

І нехта з нашчадкаў Іуды,
хто страхам і здрадаю жыў,
спаймаўся на д'яблаву вуду,
душу у ламбарт залажыў,
не згледзеўшы нават,
    што цэннік
ад часу Пілата ўсё той -
тыцыцтнік - за брата,
    хоць геній,
хоць зеўрае лоб пустатой...

Ды, дзякаваць Богу,
    есць Людзі,
якіх не прадаць, не купіць,
чы Дух не скарыўся аблудзе,
каго - ні разбіць, ні спыніць!

Дык станем,
браты мае й сёстры,
у шчыры і шчыльны хаўрус
і так, як Маліту, - узнёсла
правомі:

- Жыве Беларусь!

Эдуард Акулін.

ISSN 2073-7033

Берасце

Шэсце і мітынг у Берасці на 25 сакавіка былі дазволены гарвыканкамам упершыню за 20 гадоў. На акцыю сабралася каля 200 чалавек. Усё прыйшло спакойна.

Гародня

На свята 25 сакавіка ў Гародні людзі сабраліся ў Каложскім парку. Гэтае было першое масавае мерапрыемства, якое за больш як 15 гадоў дазволілі ўлады. Акцыя праходзіла каля стэлы ў гонар 850-годдзя Гародні. Удзельнічалі некалькі соцень чалавек.

Паводле СМІ.

А.У. Канюку,
Генеральному прокурору
Рэспублікі Беларусь
Вул. Інтэрнацыянальная, 22
220030, г. Мінск

Паважаны Аляксандар Уладзіміравіч!

23 сакавіка 2017 г. у Маскоўскім раёне г. Менска быў затрыманы сябар Сакратарыяту ГА "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны", вядомы палітолаг і грамадскі дзяяч Алеся Лагвінец. Падчас затрымання яго моцна збівалі, у выніку чаго быў нанесены шматлікія пашкоджанні, што запатрабавала неабходнасць выкліку хуткай дапамогі непасрэдна ў будынак суда.

У сувязі з гэтым фактам неапраўданага прыменення фізічнай сілы, бо затрыманы не акказаў супраціўлення, прашу Вас неадкладна пачаць пракурорскую праверку ў адносінах да дзеянняў асоб, якія праводзілі затрыманне Алеся Лагвінца. На маю думку, такія дзеянні падлягаюць прынязгненню не проста да адміністрацыйнай, але да крымінальнай адказнасці.

З павагай,

Дэпутат Палаты прадстаўнікоў

Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь
на Стайбцоўскай выбарчай акрузе № 70

А.М. Анісім.

100-годдзе беларускага нацыянальнага значка

12 (25) сакавіка 1917 у Менску прайшоў Дзень беларускага значка - масавая грамадская акцыя па папулярызацыі беларускай нацыянальнай сімвалікі.

Акцыя была арганізаваная беларускімі нацыянальнымі арганізацыямі, паўсюль у Менску прадаваліся бел-чырвона-белыя значкі, кукарды і сцяжкі.

У адным з менскіх кінатэатраў адбыўся шматлюдны беларускі мітынг. Присутныя прынялі рэзолюцыю, якая па-

трабавала аўтаноміі для Беларусі.

Бел-чырвона-белую стужку ў 1917-м пачалі насыць і вайскоўцы-беларусы на франтах Першай Сусветнай вайны, каб пазнаваць сваіх.

У снежні 1917 г. падчас Усебеларускага З'езду ў Менску бел-чырвона-белы сцяг уже адзінадушна прызнаваўся нацыянальным сімвалам Беларусі. У 1918 годзе ён стаў дзяржаўным сцягам Беларускай Народнай Рэспублікі.

Вікіпедыя.

Нарэшце «Новы Час» можна будзе набыць у шапіках

Гістарычна наканаванасць незалежнасці

РУП «Белсаюздрук» пасля больш чым дзесяцігадовага перапынку нарэшце падпісаў дамову на распаўсюд газеты «Новы Час» праз сваю гандлёвую сетку.

Ужо 8 красавіка жыхары Менска і Менскай вобласці змогуць набыць газету ў бліжэйшай краме ці шапіку «Белсаюздруку». Як абяцае кіраўніцтва гэтай установы, газету можна будзе набыць практычна ў кожнай гандлёвой кропцы. Таму мы заклікаем нашых чытачоў спраўджаць гэту інфармацыю і паведамляць у рэдакцыю пра адсутнасць газеты ў продажы.

Рады таксама паведаміць, што на другое падзеньне 2017 года можна будзе падпісацца на «Новы Час» праз каталог РУП «Белпошта». Пра намер заключыць адпаведную дамову паведаміла і гэтая установа. Падпісны індэкс і пра ўмовы падпіскі мы паведамім дадаткова.

Новы Час.

Мікалай Шыла

НЕЗАБЫЎНЫ ДЗЕНЬ

У жыцці кожнага чалавека ёсьць многа ўспамінаў. Але з іх заўсёды бываюць успаміны, якія застаюцца на ўсё жыццё ў памяці, хвалючыя і яскравыя, успаміны аб tym, што вызначыла ўвесь далейшы шлях жыцця. Хачу з вамі, чытачы, падзяліцца адным з гэтых успамінаў, аб падзеях, удзельнікам якіх быў тады і я, аўтар гэтых радкоў.

Ідэя незалежнасці нашай Бацькаўшчыны Беларусі ў нашых галоўках нарадзілася і развівалася яшчэ да рэвалюцыі 1917 г. На сходах, на мітынгах, у прыватных гутарках яна заўсёды высоўвалася, але ажыццяўвіць яе тады яшчэ не хапала ў нас сілы, а тыя аргументы, якія былі ў нашых руках, мы лічылі яшчэ недастатковымі. Супраціў быў вельмі вялікі з боку ўсіх небеларускіх элементаў, а асабліва расейцаў, якія ў Радзе БНР мелі сваіх прадстаўнікоў. Ды і сярод сябе мы мелі людзей, якія гаварылі, што яшчэ зарана падымаць гэтае пытанне, што трэба да яго добра падрыхтавацца, усебакова разгледзець, зважыць і пэўніца.

Але праца ішла, не спынялася. Сяялася агітация, вялася пропаганда. Думка незалежнасці не сіхала, а дзе толькі была магчымасць пашыралаася. Аўтар гэтых радкоў прыходзілася не адзін раз выступаць сярод расейскіх эсэроў, сярод жыдоўскіх партыяў (Поалей Сіон, Бунд), польскай ППС і літоўскай (апошняя падтрымлівала нас), не лічачы ўкраінцаў, якія ішлі з намі рука ў руку, плячо ў плячу.

Першы раз ідэя Незалежнасці выказалася на спаканні Новага Года, 1918: "Беларуская Хатка", апартаменты якой не маглі змясціць усіх ахвотных прыняць уздел на спаканні, была першым гмахам, дзе была ў вузкім кругу беларускага грамадства абвешчана незалежнасць Беларусі. У часе навагодніх прывітанняў я на вялікім аркушу друкарскай паперы напісаў: "Няхай жыве Вольная, Незалежная, Непадзельная Беларусь!" і пусціў для подпісу. Мігам аркуш быў запоўнены подпісамі і рознымі патрыятычнымі лозунгамі. Варонка, Купала, Бядуля, Ядвігін Ш., Кудзелька, Галубок, Мамонька, Грыб, Смоліч, Рак-Міхайлоўскі, Ярушэвіч, Езавітаў, Жылка і шмат, шмат іншых, калі 70 асобаў быў ўдзельнікам гэтае ўрачыстасці. Па тэлефоне прывіталі Я. Лёсіка і

БНР 24-25 сакавіка 1918 г. Мікалай Шыла апублікаваў пад крыптанімам М. Ш. у 3-м нумары часопіса "Шляхам Жыцця" за 1947 г., то бок праз 29 гадоў пасля падзеі, якую ён апісвае.

У іншых мемуарыстаў і гісторыкаў имат пытання да тексту Шылы, да дакладнасці пададзенай інфармацыі, але ў чым усе мемуарысты салідарныя, дыя гэта ў тым, што а 6-й раніцы, калі прымалася пастанова пра абавязчэнне незалежнасці Беларусі, узышло Сонца. Тому можна больш-менш дакладна вызначыць не толькі гадзіну, але і хвіліну прыняція гэтай гістарычнай пастановы.

Паводле А. Сідарэвіча.

«Беларусь, мая старонка,
Куток цемнаты.
Жыве Шыла, Грыб, Мамонька —
Будзеши жыць і ты»...
Удзельнік Усебеларускага З'езду, Шыла быў сакратаром Выканаўчага Комітэта Рады Усебеларускага З'езду, 19 сакавіка 1918 г. ён стаў радным БНР, а 24-25.03.1918 быў у ліку тых, хто прымаў 3-ю Устаўную Грамату. Выконаваў абавязкі пісара Рады БНР.

Свае ўспаміны пра паседжанне Рады

Кніга Арлова - шчыт нашай Айчыны

Адна з галоўных падзеяў 500-годніці беларускага кнігадруку адбылася ў сталіцы. Кніга Ул. Арлова і П. Тагарнікава "Айчына: малітвічай гісторыя. Ад Рагнеды да Касцюшкі" была прадстаўлена шырокай публіцы пасля шэрагу паспяховых аўтограф-сесій ў менскай "Акадэмкнізе". Імпрэза адбылася ў галерэі патрэтаў князёў Радзівілаў у Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі. На фоне выявіў Юрыя, Кышытрафа і Януша Радзівілаў слова ўзялі аўтары кнігі і яе рэдактар.

Як адзначыў рэдактар выдання, дырэктар выдавецтва "Тэхналогія" Зміцер Санько:

- Менавіта Уладзімір Арлово зрабіў найбольшы ўнёсак у папулярызацыю айчынай гісторыі за апошнія 30 гадоў. Яшчэ на пачатку 90-ых выйшла папулярная кніга "100

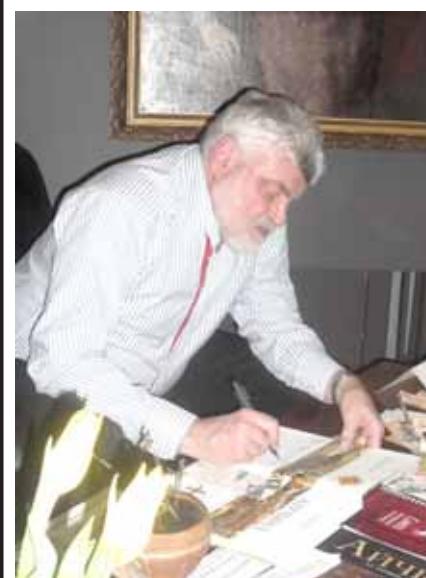
прытанняў і адказаў беларускай гісторыі", адным з аўтараў якой быў спадар Арлово. Сумарны наклад яе складаў больш за паумільёна паасобнікаў. Потым выходзіла кніга "Адкуль наш род," адрасаваная малодшым школьнікам, якая вытрымала 4 выданні, затым у саўтарстве з Генадзем Сагановічам была падрыхтавана кніга "Дзесяць вякоў беларускай гісторыі," якая вытрымала 3 выданні. За ёй з'явілася "Краіна Беларусь", якая перавыдавалася на рускай і ангельскай мовах, а за ёй "Вялікае Княства Літоўскага" і, нарэшце, новая кніга. Усё гэта яскрава сведчыць пра велізарны

унёсак шаноўнага аўтара ў надзвычай важную для нашага народа тэму. З часоў кніжнага бума 80-90-ых гадоў не было здарэння, каб па кнігу людзі стаялі ў чарзе па некалькі гадзін, што сведчыць пра прызнанне таленуту Уладзіміра Арлово і вялікую цягу да ведаў па айчынай гісторыі. Гэта кніга - шчыт нашай Айчыны, не ў фізічным сэнсе, а ў тым, калі мы яе засвойваем, то яна становіцца лепшай абаронай нашай краіны, чым ракетныя комплексы, танкі і самалёты.

Сам пісьменнік распавёў пра імпульсы, якія даюць штуршок для стварэння твора:

- Я пераканаўся, што як гісторык па адукцыі, я павінен напісаць кнігу для тых дзетак, якія будуть жыць у незалежнай Беларусі, даць ім новых герояў. Кнігка "Адкуль наш род" увайшла ў школьнную праграму для пазакласнага чытання. Яна даўно стала рагытэтам, і я атрымліваў шмат лістоў з працаванай яе перавыдання. Працяглы час пісалася пазізі,

проза, са Змітром Герасімовичам мы стваралі аўтамнія фаліянты. І вось настаў час працягнуць кнігу для дзяцей на новым мастацкім узроўні. Надышоў шчаслівы дзень знаёства з Паўлам Татарнікам, які бліскуча валодае гістарычнай тэмай. Калі доўгі час працуеш над кнігай, у якой шмат геніяльных асабаў, то надыходзіць момант, калі ты пачынаеш адчуваць метафізична людзей розных эпох, - прызнаўся пісьменнік.

Поспех кнігі пераўзышоў чаканні аўтараў. Выйшла другое яе трохтыячнае выданне. За адну аўтограф-сесію даводзілася падпісваць па 300 кніг. Цікава было пазначаць імёны дзетак, якім яны падпісвалі кнігі. Сярод іх - Альгерды, Вітаўты, Францішкі, Дамінікі і Аліцы. 18 кнігі былі падпісаны Стэфаніям. Па аўтографы прыходзілі нашчадкі ўдзельнікаў паўстання К. Каляноўскага і нашчадкі Ігната Буйніцкага. Да поспеху прывяла не толькі плённая праца пісьменніка і мастака, але і змены, якія адбываюцца ў грамадстве. Усё больш беларусы хо ча мець сваю Айчыну, аднавіць каналы духоўнай павязі з продкамі, якія ўмацоўваюць род, даюць силу і энергію. Чытачы адзначаюць, што адчуваюць згустак энергіі, калі бяруць кнігу ў руки.

Мастак Павел Татарнікаў - лаўрэат Дзяржаўнай прэміі за цыкл гістарычных партрэтаў "Брама вечнасці", адзін на Беларусі уладальнік двух залатых яблыкаў - найвышэй-

Э. Дзвінская,
фота аўтара.
1. Зміцер Санько;
2. Павел Татарнікаў і
Уладзімір Арлово;
3. Уладзімір Арлово
падпісвае сваю кнігі.

Дэпутацкія развагі па выніках дзейнасці ў акрузе

Адным з самых вострых пытанняў апошніх месяцаў аказалася выкананне Дэкрэта № 3. Гэты дэкрэт у чарговы раз падзяліў беларуское грамадства на тых, хто падтрымлівае дзеянні ўлады, і на тых, хто супраць. Таксама ёсьць шмат людей, хто выступае за неабходнасць гэтага заканадаўчага акта, але з пэўнымі да-працоўкамі. Гэта прадстаўнікі мясцовай улады і дэпутаты ўсіх узроўняў, якія сутыкнуліся з практикай яго выканання. Асноўная проблема, якая зварухнула ўсё грамадства, непрадуманаецца механізм яго прымяняння. Заканадаўчы акт павінен быць адназначным, каб на месцы прадстаўнікі органаў мясцовай улады не ламалі сабе галавы, хто падпадае пад дзеянне дэкрэта, каго вызывае ад выплаты, якім чынам спаганянец выплаты з розных катэгорый грамадства і. д. Гэта ўсё павінна быць выразна абазначана. Акрамя таго, першым накіруваць лісты з патрабаваннем аплаціць падатак, варта было запрасіць людей для гутаркі ў падатковую інспекцыю і высветліць усе абставіны. У цэлым, сітуацыя вакол дэкрэта выглядае наступным чынам.

Мы ўсе як грамадзяне краіны з'яўляемся падаткаплацельшчыкамі і мусім сплочваць падаткі, калі маєм прыбытак. Так робіцца ва ўсім свеце. Разам з тым, ёсьць пэўная група людей, якія не хочуць выплочваць падаткі, нягледзячы на тое, што яны маюць даходы, часта немалыя, працујуць без афіцыйнага афармлення, або наўпрост утывяжочы сапраўдны памер прыбыткаў. Менавіта на іх найперш і павінна было быць накіравана дзеянне дэкрэта.

Але ёсьць іншыя групы жыхароў, якія трапілі пад дзеянне дэкрэта, і чын жыццёвая сітуацыя выглядае зусім іншай. Так, шмат людей як у вялікіх гарадах, так і ў юсковых населеных пунктах не маюць магчымасці ўладкавацца на працу па спецыяльнасці з больш-менш адэкватным з пункту гледжання сэнсіншай эканамічнай сітуацыі зарабкам, спрабуюць шукаць працу самастойна ці перабіаюцца нейкім падпрацоўкамі. На біржы яны ў свой час не рэгістраваліся, бо не бачылі сэнсу, а сітуацыя на раённым узроўні дапаўненіца яшчэ і транспартнымі проблемамі - складанасцю (финансавай у тым ліку) дабіраца да раённага цэнтра, каб рэгулярызація адзначаща ці выконваць грамадскія працы.

Трэба называць і традыцыйную для ўсіх грамадства катэгорыю так званых "хатніх гаспадаў". У некаторых сём'ях прыняты наступны парадак размеркавання абавязкаў: муж забяспечвае сям'ю фінансава, а жонка вядзе хатнюю гаспадарку, гадуе дзяцей, у тым ліку дапамагае ім у вучобе. Паводле дэкрэта яны па-

вінны рабіць вызначаныя выплаты. Але ж мы забываємся на тое, што гэтыя жанчыны не карыстаюцца такім правам, як аплата бальнічнага, як правіла, дзеці ў такіх сем'ях хвараюць менш, а значыць, і тут ёсьць эканомія бюджетных сродкаў.

Неабходна асабна выдзеліць яшчэ адну значную групу жыхароў, якія падпадаюць пад дзеянне дэкрэта. Гэтыя, хто працуе зредзь часу, пі не працуе зусім, бо мае алкагольную (ці наркотычную) залежнасць.

Адносіны і падыходы да кожнай з гэтых (не ўсіх, а толькі асноўных) груп не могуць быць аднолькавымі.

Так, у першым выпадку выяўляюць людей, якія не жадаюць аплочваць падаткі з сваіх даходаў, але карыстаюцца рознымі правамі, набываюць даволі дараўгі рэчы, будуюць шыкоўную дамы - найпершая задача падатковай інспекцыі. І так робіцца ва ўсім свеце. Малатаго, у перспектыве варта прадугледзець падатак на багацце, які ўвесці, напрыклад, калі прыбытак складае, умоўна каежу, 1 млн долараў. Гэта пытанне дыскусійнае, але ж сунетная практика сведчыць менавіта пра такі падыход як найбольш адпаведны для ўстойлівага развіцця краіны і прадухілення вялікага разрыву паміж багатымі і беднымі.

Што датычыць іншых груп, то да іх павінна быць і іншое стаўленне. Так, у нашай краіне яшчэ зусім нядаўна жанчына мела права не працаўць да 14-гадовага ўзросту дзіцяці. Зразумела, што выплаты ў ФСЗАН няма, адпічненіё няма, таму пенсія з фонду ў перспектыве невялікая, хоць у жыцці можа быць па-рознаму. І бывае, што жанчына можа паспесь рэалізавацца ў прафесійным плане і ў больш сталым узроўні з высокім заробкам. Як на маю думку, дэкларуючы сацыяльную скіраванасць дзяржавы, варта для гэтай катэгорыі пакінуць менавіта такі парадак рэчаў: даць магчымасць тым, хто жадае, займаць хатні гаспадаркай да дасягнення дзецемі ўзросту 14-ці гадоў. Гэта норма ў свой час была ўведзена, бо менавіта да 14 гадоў мачі давалі бальнічныя па дагляду за дзіцем.

Для тых, хто спрабуе, але не можа самастойна знайсці працу, трэба прадугледзець механізм самазанятасці, як гэта

шнія гады пашыраеца тэнденцыя да перасялення адзінокіх алкагольназалежных людзей з гарадоў менавіта ў вёскі, але праграма павінна распаўсюджвацца на гэту мэтавую группу па ўсёй краіне.) А пасля распрацоўкі апрабаваць яе варта ў нейкім асобным раёне з мэтай уладканення.

Безумоўна, я не пералічыла ўсё магчымыя варыянты жыццёвых сітуацый, бо ёсьць яшчэ людзі, якія ажыццяўляюць долядзь са старэлымі бацькамі ці адзінкамі сваякамі, за пуйналетнімі дзецьмі-інвалідамі і г.д., але не афармлялі гэта афіцыйна. І гэта трэба прадугледзець у адпаведным за канадаўчым акце, маючи сёння досвед яго прымяняння. Зразумела, што можна было бы пазбегнуць непатрэбнай канфрантацыі ў грамадстве, калі б у свой час апрабавалі дзеянне дэкрэта ў адным ці некалькіх раёнах. А пасля ўнеслі неабходныя карэктывы. Зробленага не вернеш, але высновы рабіць трэба, каб не паўтараць тых памылак і надалей.

Што яшчэ хачу адзначыць з непасрэднага ўздзела ў дзейнасці камісіі па вырашэнні пытанняў, звязаных з выкананнем Дэкрэта № 3, гэта значную працу па ўладканені базы звестак па грамадзянах, удачлівенні іх месцазнаходжання і фактычнай ацэнцы іх маёманага становішча, якую праводзіць дэпутаты мясцовых Саветаў сумесна з прадстаўнікамі выканайчай улады. Другое, што варта прызнаць як станоўчы факт: члены камісіі (не ўсе, але большасць) становішча на бок грамадзян і вызываюць ад выплаты збору, калі ёсьць заява і любая нагода аб прызнанні цяжкіх жыццёвых абставін. Тым самым, менавіта на мясцовым узроўні можа адбыцца аднаўленне даверу да ўлады, калі ёсьць разуменне сітуаціі, падтрымка людзей, дапамога ў іх сацыялізацыі і працаўладкаванні. Калі ж падчас гэтай справы будуць адбывацца несправядлівыя рэчы, кшталту пратэкцыянізму, ці неабгрунтаванага ўціску, то гэта толькі паглыбіць тую расколіну, якую сёння назіраеца ў нашым грамадстве. У цэлым гэты сацыяльныя выбух, які даўно высіпываў і час ад часу пра сябе на гадаві, падштурхнёвае да асанавання таго, што трэба мянуть унутраную палітыку з мэтай забеспячэння элементарных прав людзей, у тым ліку права на свабоду слова. Гэта тэма для далейшых развагаў і абелмеркавання на ўсіх узроўнях: ад мясцовага да агульнадзяржаўнага. Калі ўлада хоча весці дыялог, яна павінна навучыцца паважаць людзей, слухаць і чуць іх.

Дэпутат
Палаты прадстаўнікоў
Нацыянальнага сходу
Рэспублікі Беларусь па
Стадубцоўскай
выбарчай акрузе № 70
Алені Анейім.

Каб не згінула мова

У Баранавіцкім раёне апошнюю вялікую беларускую школу збіраюцца перавесці на рускую мову навучання.

Гэта мае адбыцца ў паселку Жамчужны. Звесткі абыт, што школа можа змяніць свой статус, у Баранавіцкую арганізацыю Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны паступалі ўжо даўно. Грунтаваліся яны на том, што нібыта нехта з бацькоў вучняў гэтай школы (хто канкрэтна чыноўнікі ад адукацыі сказаць адмалююцца), звярнуўся да дэпутата Палаты Прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь Таццяны Якубовіч з прапановай перавесці школу на рускую мову навучання. Якубовіч, па атрыманай інфармацыі, адзялгавала на прапанову такім чынам: яна патэлефанавала ў аддзел адукацыі да паселку Жамчужны, каб школа засталася беларускай.

- дапамагчы ў правядзенні працы з аддзелам адукацыі і бацькамі, каб школа засталася беларускай.

Рада ТБМ лічыць, што ў дадзеных умовах аптынання бацькоў нельга праводзіць, пашырэдне не правёшы з імі тлумачальную працу, акцэнтаваўшы ўвагу на том, што ў незалежнай Беларусі будзе абавязкова ўдзяляцца большая ўвага роднай мове, што ў перспектыве - стварэнне Беларускага нацыянальнага ўніверсітэта і іншых беларускай мовай вышэйшых навучальных установаў. Сябры Рады выказалі на дзею на тое, што дапамогу ў іх стварэнні ажажуць і дэпутаты Палаты прадстаўнікоў.

Рада лічыць, што ліквідацыя вялікай беларускай мовай ў раёне - яшчэ адзін крок да страты сувэрэнітэту Рэспублікі Беларусь, асабліва ў свяtle апошніх падзеяў, таму што незалежнасць краіны - гэта найперш захаванне мовы і культуры.

Сябры ТБМ просьцяць дэпутата выйсці з гэтымі працівамі ў Палаце прадстаўнікоў (разам з Аленай Анейім і іншымі) і спрыяць прыняццю закона аб дзяржаўнай мове і ўнісені зменаў у "Закон аб мовах Рэспублікі Беларусь", якія забяспечаць сапраўдную роўнасць дзвюх дзяржаўных моў.

Да звароту на імя Леаніда Цупрыка прыкладзены ліст у Канстытуцыйны суд Рэспублікі Беларусь, асабліва ў свяtle апошніх падзеяў, таму што незалежнасць краіны - гэта найперш захаванне мовы тутульной нацыі ў краіне.

**Мікола Падгайскі,
старшыня Рады ТБМ
г. Баранавічы.**

Падарунак Менску ад Ліды

ААТ "Лідскес пів" презентавала "Менскае 1067" - першы гатунак з лімітованай лінійкі "Менскае". Новы прадукт - прысвяченне 950-годдзю Менска. Аўтар трох гатункаў - галоўны півавар кампаніі Алег Малахаў.

Першая партыя новага прадукту з'явілася на паліцах крам 27 сакавіка 2017 года. Рэкамендаваная цена - 1 рубель 56 капеек за 0,5 літра ў шклянай бутэльцы. Таксама "Менскае" з сярэдзіны красавіка можна будзе набыць у ПЭТ-упакоўкі 1,0 л і алюмініевай бляшанцы 0,5 л.

Піві застанецца ў партфелі кампаніі на працягу ўсяго юбілейнага для Менска 2017 года. Астатнія гатункі пастапна з'яўляцца на паліцах крам цягам вясны і будуць пададзены на ўсёй тэрыторыі Беларусі.

natalia.efimkina@lidskoe.by.

Навіны Германії

Сустрэча Пасла Беларусі ў Германіі Д. Сідарэнкі са старшынём ландтага Саксоніі

14 сакавіка 2017 г. па запрашэнні старшыні ландтага федэральний зямлі Саксонія Маціяса Рослера адбылася працоўная паездка Надзвычайнага і Паўнамоцнага Пасла Рэспублікі Беларусь у ФРГ Дзяніса Сідарэнкі ў г. Дрэздан.

Падчас сустрэчы з М. Рослерам быў абмеркаваны

перспектывы супрацоўніцтва Беларусі і федэральнай зямлі Саксонія, у тым ліку ў эканамічнай, інвестыцыйнай і адукатыўнай сферах, пытанні рэгіональнага парадку дня, а таксама міжпарламенцкага ўзаемадзеяння.

У рамках візіту ў г. Дрэздан Д. Сідарэнка таксама

сустрэўся з дзяржаўным міністрам юстыцыі федэральнай зямлі Саксонія Себасцьянам Гемкавым, выступіў перад чальцамі Парламенцкага форума краін Цэнтральнай і Ўсходняй Еўропы саксонскага ландтага.

**Прэс-служба
Пасольства
Германіі.**

Агульнанацыянальная дыктоўка ў Фрунзенскай арганізацыі ТБМ г. Менска

16 сакавіка ў бібліятэцы імя Францішка Багушэвіча ў Менску прышла Агульнанацыянальная дыктоўка, прымеркаваная да Дня Канстытуцыі. Дыктоўку правляла Фрунзенская раённая арганізацыя ТБМ г. Менска. У дыктоўцы, апрача сяброў ТБМ, удзельнічалі і навучнцы педагогічнага каледжа. Браў удзел у ёй і беларускі паэт Яўген Гучок, які прачытаў некалькі сваіх вершаў.

Тэкст дыктоўкі быў прысвечаны Францішку Скарыну. Вёў дыктоўку Але́сь

Чечат - педагог, сябар Рады ТБМ. Перад пачаткам дыктоўкі старшыня арганізацыі Павел Чайкоўскі звярнуў увагу на тое, што неўзабаве па Вялікадні надыдзе Рада ўніца, калі ўсе наведваюць могілкі і памінаюць продкаў, аднак мала хто пры гэтым заўажае, што пашана да роднай мовы і пашана

да памяці продкаў ёсьць рэчы неадлучныя адна ад адной, што трэба заўсёды мець на ўвазе.

Пасля дыктоўкі Кірыл Шык правёў віктарыну, прысвечаную беларускаму кнігадрукаванню. Найболыш актыўныя ўдзельнікі віктарыны атрымалі прызы ад грамадской культурніцкай кампаніі "Будзьма беларусамі".

**Павел Чайкоўскі,
г. Менск.**

дзьма беларусамі" - часопісы "Дзяяслово", адна з удзельніц атрымала спецыяльны прыз - беларускі дыск. Усе ўдзельнікі дыктоўкі атрымалі падарункі - кніжныя закладкі ад грамадской культурніцкай кампаніі "Будзьма беларусамі".

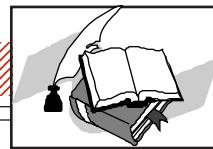
**Павел Чайкоўскі,
г. Менск.**

Віниуем сяброў ТБМ, якія нарадзіліся ў красавіку

Абакунчык Галіна
Абрамовіч Віталь Мар'яновіч
Адынец Сяргей
Аксак (Арлова) Валянціна Ів.
Аляксандраў Уладзімір Леан.
Аляхновіч Андрэй Пятровіч
Анацка Дзмітры Юр'евіч
Андрэнка Таццяна Піетроўна
Апяцёна Мікалай Мікалаевіч
Арабей Віталь Генадзьевіч
Арлоў Сяргей Аляксееўіч
Арэп'ева Вольга Генадзьеўна
Асіеўская Крысціна Энерест.
Астапенка Аляксандар
Астапеня Рыгор Йўгенавіч
Астраўцуў Сяргей Аляксанд.
Атрашнік Сяргей Нікіфар.
Аўшукоў Леанід Аляксанд.
Ашуркін Андрэй Міхайлавіч
Багдановіч Юры Уладзіміравіч
Базнікін Юры Іванавіч
Балушэўская Ірына
Бандарэнка Зінаіда Аляксанд.
Бараноўская Вольга Аляксан.
Бараноўскі Уладзімір Мікал.
Барскі Віктар Яўгенавіч
Барысевіч Даніла Андрэевіч
Басякова Аліна
Болтак Аляксандар
Брылэўская Наталля Міхайл.
Будай Людміла
Булатоўскі Арцём Ігаравіч
Бульянкова Ініна
Быль Віталь Анатольевіч
Вайцаховіч Зінаіда Афанас.
Вайцаховіч Эдуард Антонавіч
Вайняховіч Марыя
Вакар Людміла Уладзіміраўна
Валадзько Вадзім Пятровіч
Валынец Алена
Варган Віталь
Васільёў Павел Аляксееўіч
Васількоў Віталь Рыгоравіч
Ваўкавец Яўген
Вераб'ёў Віталь
Вінаградаў Дзмітры Мікал.
Вінаградаў Павел Юр'евіч
Войкель Павел Анатольевіч
Воўкава Вікторыя Анатол.
Вярбоўская Ірына Леанідаўна
Гагалінская Людміла
Гасеўская Аляксандра Рамуал.
Гапановіч Іван
Гарадовіч Ала Леанідаўна
Гардынец Лідзія Міхайлаўна
Гарэлікава Тамара Піетроўна
Гасюк Марына
Гладкай Анастасія Мікалаеўна
Гоеўская Алеся
Грыгаркевіч Вадзім Юр'евіч
Грынівецкая Надзея Канстан.
Грыніявіцкі Юры Анатольевіч
Грыцкевіч Аляксандра Алякс.
Гуркова Аніта Гражына Аляк.
Гучак Вольга Уладзіміраўна
Дайлід Павел Канстанцінавіч
Дарафейчык Ганна
Дарога Мікалай Філіповіч
Даўгашэй Галіна Аляксанд.
Дзэміденка Анастасія Алякс.
Дзенісевич Ніна
Дзінгілеўскі Віталь Віктараўіч
Дзялякоў Алег Уладзіміравіч
Дзяяблёя Алена Віктараўна
Дзягілева Галіна
Дзям'яненка Алесь Мікалаевіч
Дзяярчак Галіна Іванаўна
Доўкша Ірына
Драйліх Алена Уладзіміраўна
Дубіцкая Сцяпаніда
Дулько Вольга
Дундалевіч Людміла
Ельшэвіч Ірына
Ермаловіч Канстанцін Уладзім.
Жукаў Вітаўт В.
Заблоцкі Максім Мікалаевіч
Завадская Алена Міхайлаўна
Занкевіч Вольга
Захарэвіч Алена Міхайлаўна
Зверава Тамара Мікалаеўна
Звирок Андрэй Сяргеевіч

Зелянеўская Аксана Міхайл.
Зіноўева Святлана
Зуева Ларыса Алегаўна
Іванова Ніна
Іваноў Ігар Віктараўіч
Івашчанка Аляксандар Анатол.
Ільніцкі Кірыла
Ільющык Мікалай Антонавіч
Іотчанка Настасся Аляксееўна
Іўчына Таццяна Сяргеевна
Кабзар Анатоль Ігаравіч
Кадушкевіч Іван Антонавіч
Казакевіч Юры Аляксандар.
Казловіч Алена
Казмерчак Ігар Міхайлавіч
Каляда Наталля Васільеўна
Камлюк Але́сь Антонавіч
Канановіч Аляксандар Алякс.
Канапацкі Вадзім
Караленя Жанна Сямёнаўна
Карлінскай Тамара Іванаўна
Карповіч Але́сь Аляксандар.
Касая Ганна
Кастусёў Рыгор Андрэевіч
Кацэвіч Ірина Мікалаеўна
Качан Алена Станіславаўна
Кашалькова Марыя Якаўлеўна
Кашэль Кастусь
Кісялёва Святлана
Клішевіч Ігар Уладзіміравіч
Кніт Уладзімір Міхайлавіч
Краснасельскі Дзяніс
Красоўская Наталля Леанід.
Крэцкі Віталь
Кузьміна Да́р'я Міхайлаўна
Кузняцоў Канстанцін Канст.
Кулак Віктар Уладзіміравіч
Кулаковіч Уладзімір Уладзім.
Кульбака Аляксандар Пятровіч
Курэпін Мікіта
Кусянкова Любоў Яўгенаўна
Лавіцкі Мікалай Емельяновіч
Лакуцін Сяргей Дзмітрыевіч
Лапуть Ірына Сяргеевна
Лапцік Таццяна Яўгенаўна
Латушка Раман Андрэевіч
Леаніковіч Аляксандра
Леванцэвіч Лена Васільеўна
Лепушэнка Максім Алегавіч
Леўчанка Ганна Паўлаўна
Лісай Генадзь Станіславаўч
Літвіноўская Але́сь Генадз.
Лічко Уладзімір Яўгенаўіч
Лука Алена Вячаславаўна
Лукашэвіч Юры Аляксандар.
Лысая Наталля
Львова Ганна Леанідаўна
Ляхоцкая Алена
Ляшчоў Віктар
Максімовіч Кацярына
Малец Надзея
Малічэўскі Павал Віктараўіч
Мамантава Любоў
Манкус Артур Эдуардовіч
Манкус Канстанцін Віктараўіч
Манько Алеся
Маразюк Анатоль Васільевіч
Марачкіна Ірына Леанідаўна
Марозава Наталля Анатол.
Марчук Дзмітры Іванавіч
Маслюкоў Тэльман Віктораўіч
Матвеева Ганна
Мацвеева Таццяна Віктараўна
Мацельскі Міхась Альфрэд.
Мельнікова Алла
Міцкевіч Вольга Уладзімір.
Міцынскай Валянціна Алякс.
Мішур Юльянна Дзмітрыевна
Нагорная Аліна Аляксандар.
Несцяровіч Антаніна Андр.
Несцярук Аркадзь Вітальевіч
Падэнка Наталля Анатольевіч
Пазнухова Васіліса Міхайл.
Паклонская Людміла
Панкоў С.А.
Паплаўнікі Анатоль Уладзім.
Папоў Ігар Селіўёрставіч
Пархімчык Віктар Віктораўіч
Парэчына Зінаіда Паўлаўна
Пастухоў Міхал Іванавіч
Пашук Таццяна Дзмітрыевна

Петрашэвіч Арцём
Плахатнік Святлана Паўлаўна
Пракаповіч Георгі Дзмітрыевіч
Пушкіна Яніна Аляксандраўна
Пішанічны Юры Рыгоравіч
Пяткевіч Дзяніс
Пястроўская Лізавета
Рабецкай Таццяна Юр'еўна
Райчонак Ада Эль'ёна
Раманчук Раіса Міхайлаўна
Рудакоў Алег Васільевіч
Русецкі Сяргей Васільевіч
Савельева Таццяна Анатол.
Савіч Валер Уладзіміравіч
Сакалоў Юры Аляксандравіч
Сакалоўская Вераніка Пятр.
Сакалуха Але́сь Іванавіч
Саладкевіч Ганна Міхайлаўна
Сацута Іван Уладзіміравіч
Северцаў Мікалай Аляксандран.
Селуянова Ала
Сівук Кацярына
Сідараў Сяргей
Сільнова Людміла Данілаўна
Сіўковіч Валянціна Мікал.
Скакоўская Марыя Вітальеўна
Скідан Аляксандар Пятровіч
Снапкоўскі Сяргей Уладзімір.
Соркіна Іна Валер'еўна
Станіславенка Ганна Рыгор.
Статкевіч Андрэй Ігаравіч
Сташулёнак Іван Іванавіч
Стрыжак Андрэй Сяргеевіч
Стрэцкене Валянціна Канст.
Сугак Вадзім Канстанцінавіч
Сулецкая Ніна Андрэўна
Сцяпук Валянціна Андрэўна
Сыцко Кірыл Валер'еўч
Сяцко Таццяна Сяргеевна
Таболіч Алена Уладзіміраўна
Талпека Дзмітры Міхайлавіч
Тарарака Алена
Труноў Віктар Іванавіч
Тушынскі Дзяніс Міхайлавіч
Усціновіч Юры
Федуковіч Вольга Мікалаеўна
Фейгіна Сафія Георгіеўна
Філіпчанка Дзяніс Уладзімір.
Фінагенаў Антон Аляксандран.
Фурс Антон Віктораўіч
Фэйгіна Сафія Георгіеўна
Фясенка Іван Іванавіч
Хаданёнак Марыя Іванаўна
Хадаровіч Ганна Уладзімір.
Хальманец Сяргей Анатол.
Хильмановіч Уладзімір Іван.
Хлапяньок Наталля Андрэўна
Царук Юлія
Целеш Лявон Сцяпанавіч
Цехановіч Зміцер
Цімохіна Марыя Максімаўна
Ціханаў Максім Віктараўіч
Цярохін Уладзімір Станіслав.
Цярэшка Васіль Яўгенаўіч
Чабатароўская Тамара Мацв.
Чаеўская Алла Канстанцінаўна
Чарніўская Святлана Сярг.
Чарніўскі Міхail Давыдавіч
Чарткоў Алег Алегавіч
Чырвонца Віктарыя Мікіт.
Чырэц Дзмітры Аркадзьевіч
Чэбатароўская Тамара Мацв.
Шапялевіч Валянціна Рыгор.
Шаўра Юры Міхайлавіч
Шаўцоў Раман Ігаравіч
Шашкель Ніка Пятроўна
Шкобрава Вольга Піліпаўна
Шук Надзея
Шумчык Франц Станіславаўч
Шут Павел Васільевіч
Шчукін Міхail Уладзіміравіч
Шчыракова Ларыса
Шэвяка Аляксандар Пятровіч
Юркыц Святлана Леанідаўна
Юркыц Уладзімір Генадзьевіч
Яблонскі Зміцер Міхайлавіч
Яловік Павел Ірэніушавіч
Ярмоленка Васіль Сцяпанавіч
Яфімовіч Юлія Паўлаўна
Яцэнка Вольга

25 сакавіка 1992 г. "Нулявы" нумар "Пагоні"

Сціраецца з памяці, што кароткі час у нас была дзяржаўным гербам любімая Пагоня. Рыцар на кані з мячом. 22 гады мінулі.

Газета "Пагоня" працювала болей, але даўно і яе няма. А 25 сакавіка дата - 25 год, як яна з'явілася на свет. Гісторычна, можна сказаць, падзея тады адбылася.

"Пагоня" выйшла са сцен абласной "Гродзенскай праўды". Яшчэ дакладней: з пакоя шчучынскай раёнкі "Савецкая вёска", якая на хвалі адраджэння стала называцца "Дзяніцай". У чатырохпавярховым будынку абласной газеты наймалі пакоі для тэхнічных спраў дзея рэдакцыя. У Вялікай Бераставіцы і Шчучыне закрылі друкарні. Яны існавалі пры раёнках і абсталяванне мелі ледзь не з парты-

гербам. Але наступіў 1992-гі, а самога выдання не было, толькі пасведчанне аб рэгістрацыі.

Гэта была газета-экспромт. Усё рабілася ў апошні момант. Зрэшты, газета ёсьць газета. Размовы, будаванне паветраных замкаў - усё гэта было задоўгана да 25 сакавіка. Але абавязковая павінны быць больш-менш свежыя навіны. Напісаць усё, падрыхтаваць нумар за месяц - два было немагчыма.

Хаця сам я прапанаваў для па-

"Пагоня" № 0 (1)

Газета "Пагоня", Горадня, Міхась Карневіч, Мікола Маркевіч, Сяргей Астраўцоў, 1992

занскіх атрадаў. Абкам партыі вырашыў наклад вырабляць у Горадні ў абласной друкарні.

Выпускаючым шчучынскай раёнкі быў Міхась Карневіч, на ягоным стале намі вычытваліся гранкі з друкарні, якую з будынкам рэакцыі злучаў пераход. Я знайшоў у сваіх паперах чатыры здымкі, якія адлюстроўваюць падзею. Тры друкуюцца ўпершыню. Адзін зроблены ў пакоі "Дзяніцай", злева направа Міхась Карневіч, Мікола Маркевіч і Алена Раубецкая, яна пазней рэдагавала газету "Биржа Информации".

Мы з Раубецкай працавалі ў аддзеле навін і сацыяльных праблем "Гродзенскай праўды", Маркевіч - у прымесловым. Уласна кажучы, з'яўляўся толькі ад часу да часу, быў тады дэпутатам Вярхоўнага Савета, у фракцыі БНФ.

Газету пад называй "Пагоня" Маркевіч зарэгістраваў яшчэ пры СССР. Яшчэ да таго, як Пагоня стала дзяржаўным

У друкарні

Друкары пакуюць наклад, газета паедзе ў шапікі

на-светлым быў змешчаны герб з конным рыцарам на шыльце. Наш дзяржаўны! І са-ма назва газеты - "Пагоня".

"Жыве Беларус!" - аптымістычна напісалі мы зверху.

Эта быў "нулявы" нумар, пробны, так і было пазначана над шыльдай.

Закрыў газету гаспадарчы суд пры канцы 2001 года, пасля прэзідэнцкіх выбараў.

Алесь Астравец.

Газета "Пагоня", Горадня, Міхась Карневіч, Мікола Маркевіч, Алена Раубецкая, 1992

Беларусы адзначылі Дзень Волі У Вільні маліліся за Беларусь

26 сакавіка ў беларускім касцёле святога Барталамея на Зарэччы маліліся за Беларусь і беларусаў, і за ўсіх затрыманых на акцыях - у Менску ды рэгіёнах. Па-беларуску ў Вільні маліліся таксама за заснавальніка БНР і Незалежнасць Беларусі. Імша скончылася сумесным спевам гімну "Магутны Божа".

У Беластоку годна адзначылі Дзень Волі

Дзень Волі адзначылі ў Беластоку. Беларускі саюз у Польшчы, Аб'яднанне бацькоў АББА і Беларуское аб'яднанне студэнтаў арганізавалі мера-прыемства ў клубе "Змяна клімату". Святкаваць прыйшло некалькі дзесяткаў беларусаў. Традыцыйныя букеты бел-чырвона-белых кветак за працу

на карысць і прамоцыю беларускай меншасці ў Польшчы атрымалі прафесар Алег Латышонак і Славамір Іванюк саўтары кнігі "Гісторыя беларусаў Падляшиш", а таксама Славамір Назарук, радны гарадской управы горада Беласток.

Барбара Пякарская:
- Гэта больш для мяне

Дзень Волі ў Гайнаўцы

Мясцовы Беларускі музей запоўнены людзьмі, якія святкуюць угодкі Дня Волі. Пра свой праект "Беларускі Беласток" расказаў супрацоўнік Беларускага Рады ў Рацье Аляксей Трубкін, дэманстраваў таксама фільм Вольга Дзяшук "Партрэт", вытворчасці тэлеканала "Белсат". "Гэта сапраўднае беларускае свята Гайнаўскай зямлі", - кажуць ўдзельнікі мерапрыемстваў:

- Перадусім траба паказаць, што мы, беларусы, і помнім, што ёсьць такі дзень, і трэба яго святкаваць.

- Я прыехала з Бельска. Я першы раз на гэтым свяце. Вельмі важна, каб мы адзначалі гэты дзень.

- Дзень Волі вельмі важны ў гэтым годзе, асабліва з пункту гледжання пратэстаў, якія адбываюцца ў Беларусі.

- Мы проста адзначаем гэтае свята, бо гэта незалежнасць нашай Радзімы.

У рамках угодкаў Дня Волі прайшоў таксама канцэрт Віктара Шалкевіча.

Бельскі белліцэй адсвятковаў Дзень Волі

Беларускі турнір першакласнікаў, дзе трэба было заспяваць гімн школы "Люблю наш край" ці хайці б паказаць сцэнку на беларускай мове ды прэзентацыя беларускіх страв, падрыхтаваных другакласнікамі - так II Агульнаадукацыйныя ліцэй з беларускай мовай навучання імя Браніслава Тарашкевіча ў Бельску-Падляшскім адзначыў Дзень Волі. Паводле настаўніка гісторыі Уладзіміра Вавульскага, святкаванні ў такім выглядзе найлепши трапляюць да моладзі.

Многія з вучняў былі ў адзенні з беларускай сімволікай. На сценах - бел-чырвона-белыя сцягі ды Пагоня. 25

сакавіка для вучняў - выхадны дзень, таму Дзень Волі адзначылі 21 сакавіка.

Беларуское Рады ў Рацье.

Дзень Волі ў Воранаве і Лідзе

25 сакавіка грамадскія актыўісты з Ліды і Бярозаўкі па даўнія традыцыі ўскладілі кветкі і запалілі зіч на магіле міністра абароны БНР генерала Кіпрыяна Кандратовіча, што ў Воранаве на царкоўным пляцы.

У Лідзе быў запалены зіч на магілах дзеячоў Беларускай Незалежніцкай Партыі на праваслаўных могілках па вул. Савецкай (каля Лідзельмаша).

Гэтая традыцыя не па-рушалася многія годы.

Наши кар.

"Сакавіцкі грак" у Магілёве

Напярэдадні сусветнага Дня паэзіі магілёўская суполка Таварыства беларускай мовы разам з бібліятэкай імя Янкі Купалы і пры падтрымцы абласнога аддзялення Саюза беларускіх пісьменнікаў зладзіла паэтычную імпрэзу "Сакавіцкі грак".

У нядзелю 19 сакавіка чытальна зала бібліятэкі ледзь змясціла ўсіх аматараў паэтычнага слова. Гасцімі сустэречы сталі як знакамітыя магілёўскія паэты, так і паэты-пачаткоўцы. Да ўзгору былі запрошаны аматары паэзіі самых розных узростаў, усе, хто сам піша вершы або чытае на памяць. Большая за дзве гадзіны доўжылася імпрэза, вершы гучалі не толькі па-беларуску, але і на розных іншых мовах. А на заканчэнні сустэречы нават быў запачатканы новы гардскі паэтычны конкурс.

- Мы спачатку думалі зладзіць імпрэзу для пачынаючых маладых паэтав, але вырашылі зрабіць у іншым фармаце. Галоўная ідэя каб вершы змаглі прачытаць усе, хто хоча, а не той, хто ўжо разлізаваны, масціты аўтар, хто можа як па шаблоне пачытаць. Так і атрымалася. І яшчэ была ідэя не абмажкоўвацца толькі адной беларускай мовай, таму мы запрасілі і з украінскай дыяспary людзей, і на ідыш пра-гучалі вершы, па-польску і нават па-ангельску, ну і канешне па-руску, - пракаментаваў падзею старшыня гардской суполкі ТБМ імя Ф. Скарны Алег Дзялячкоў.

Пачалі паэтычныя чытанні юныя ўдзельнікі - вучаніца адзінага ў Магілёве беларускамоўнага класа СШ № 34 Таня Турандзіна, вучні СШ № 25 Арцём Новікаў, Ліза Дзямідава і Аліна Макарава.

Наста Падрабінкіна, вучаніца 11 класа ліцэя № 1, прачытала свае вершы на беларускай, рускай і англійскай мовах. Гучалі вершы на ўкраінскай мове ў выкананні Алены Громавай, а Святлана Левінец чытала вершы і нават праспявала некалькі песен на ідыш. Песня аў ўрэйскай маці, якую спадарыня Святлана спачатку выканала на ідыш, а затым на рускай мове, вельмі кранула слухачоў.

Імпрэза была надзвычай цікавая і зациягнулася амаль на дзве гадзіны.

Напрыканцы сустэречы Тамара Аўсянікава прапанавала запачаткаваць паэтычны конкурс, які можна было быт і праводзіць у День паэзіі. Яна ўзгадала, што некалі ў Магілёве ладзіўся падобны літаратурны фестываль для паэтав-пачаткоўцаў "Пластылінавы бусел". Ён доўжыўся на працягу сямі гадоў і даў добры старт немалой колькасці магілёўскіх паэтав. Фестываль у свой час нават перарос межы горада і стаў міжнародным.

Прысутныя вельмі актыўна падтрымалі ідэю і нават адбылося галасаванне за яе, пры чым падтрымка была амаль адзінаголосная. Атрымалася, што сёняшняня сустэречы фактычна стала ўстаноўчым

сходам новага паэтычнага фестывалю. Спадарыня Тамара прапанавала і назыву конкурсу - "Сакавіцкае рэха", што было ўсімі прынята. Адразу з'явіліся і прапановы. Наставнік, паэт і перакладчык Міхась Булавацкі пропанаваў, каб новы паэтычны конкурс доўжыўся на працягу ўсяго года, у некалькі этапаў, а "Сакавіцкае рэха" сталася б яго фіналам. Было адзначана, што вельмі добра падыходзіць для правядзення такога конкурсу і памяшканне бібліятэкі, тым больш што зараз яна но-сіць імі нашага вялікага паэтапесняра Янкі Купалы. Спадзяе-ся, што аматары паэзіі гэтак жа актыўна падтрымояць новы фестываль як сваімі спрэвамі так і ўзгорам у ім.

Пра паэзію, цікаўнасць да яе магілёўцаў, і пра сёняшнюю падзею пасля імпрэзы паразмайлялі з арганізаторамі свята:

- Цяга да паэзіі ёсць, хоць можа і не такая, як калісьці раней. Але трэба для гэтага рабіць крокі, прапагандаваць, вось як напрыклад на сёняшнім мерапрыемстве. Я вяду паэтычны гурток, у якім у асноўным рускамоўныя маладыя людзі, але ўжо некаторыя паступова пераходзяць і да беларускай мовы, і я рада гэтаму. Узровень сучаснай беларускай паэзіі досыць высокі, ёсць шмат вельмі цікавых і магілёўскіх аўтараў. Многа і пачаткоўцаў, але якім патрэбна дапамогаць. Вось Наста Падрабінкіна прыйшла да мяне ў сёмым класе, а зараз ужо ў адзінаццатым, і мы

з ёй пачыналі з беларускіх вершоў, можа спачатку ў яе вершы былі і недасканалымі, але калі падказваеш, дапамагаеш у станаўленні, зрухі вельмі вялікія, - распавяла Тамара Аўсянікава.

Загадчыца бібліятэкі імя Янкі Купалы Галіна Жманынская расказала пра сваю працу і цікаўнасці чытачоў:

- Ёсьць нямала чытачоў, якім падабаецца паэзія, мы і выставы адмысловыя ладзім, дні паэзіі. Цікаўнасць да вершоў не знікае, гэта паказала і сёняшняня імпрэза, хоць канешне чытаюць больш расейскіх класікаў - Пушкіна, Ясніна. Зараз мы кожны чацвер праводзім днень беларускай мовы. Мы заўсёды выстаўляем у фое кнігі нашых пісьменнікаў, і, зварнуў ўвагу, што чытачы абавязковы падыходзяць, знаёмацца з выданнямі. Чым больш мы будзем звяртаць увагу на нашу мову, тым больш яна будзе пашырацца і гучаш.

- Сёння былі і моладзь, і ва ўзросце людзі, і зусім маленькія дзеткі. Прышлі нашы таленавітыя дзяўчынкі з першага беларускага класа. Нам трэба пашыраць інфармацыю пра беларускамоўнае навучанне, а нашых чудоўных дзетак найчасцей запрашаем на падобныя імпрэзы. Дзякую і супрацоўнікам бібліятэкі за падтрымку нашых культурніцкіх мерапрыемстваў, - падсумаваў падзею Алег Дзялячкоў.

Алесь Сабалеўскі.
Фота аўтара.

Міхась Скобла - лаўрэат "Глінянага Вялеса" за 2016 год

Лаўрэатам штогодовай літаратурнай прэміі "Гліняны Вялес" за 2016 год названы Міхась Скобла. Адзначана яго кніга выбранай паэзіі "Каміэлька для месяца" (выдавецтва "Кнігазбор"). Як адзначаў раней сам Міхась Скобла, у "Каміэльцы..." - маё самае-самае з ранейшых дзеяціў кніг. І недзе з паўсотні вершаў, якія да гэтай пары не траплялі, па нейкіх прычынах, у ранейшыя кнігі, а таксама новыя вершы". Кніга таксама ўтрымлівае пераклады і дзіцячыя вершы паэта. Прадмову да зборніка напісаў старшыня арганізаціі "Глінянага камітэту" Але́сь Аркуш:

- Гэта кніга аўяднала лепшыя вершы паэта, і стала вынікам яго дзейнасці на паэтычнай ніве. Дарэчы, нядыўна "Глінянага Вялеса" атрымаў іншы паэт - Эдуард Акулін, і таксама за кнігу сваіх лепшых вершоў. Калі казаць пра журы, то раней мы прызначалі журы, і кожны раз гэтае журы галасавала. Але апошняя некалькі гадоў мы трymаемся іншай тактыкі. Вызначаюць лаўрэата сябры Таварыства Вольных Літаратаў і бліжэйшыя ўдзельнікі-арганізатары прэміі. На самой справе, я прыязджаю ў

Полацак толькі ўручачь прэмію, а на месцы працуе шмат людзей, якія ўсё організуюць і падрыхтоўваюць, і яны таксама маюць права голасу і таксама ўдзельнічаюць у вызначэнні лаўрэата. Міхась Скобла быў абрани фактычна адзінаголосна. Міхась Скобла летася выдаў дзве кнігі: "Каміэлька для месяца" і "Саркафагі страху". Кніга "Саркафагі страху" аўяднала яго літаратурнаўчыя нарысы, артыкулы, крытычныя артыкулы. Літаратар атрымаў за яе міжнародную беларуска-ўкраінскую прэмію "Воін святы". Гэта прэмія но-сіць імі Міхась Жызнейскага. Таксама сёлета Міхась Скобла стаў лаўрэатам прэміі часопіса "Дзяяслou" - "Залаты Апостраф" за нізку вершаў "Кансервация агню" - прыгадвае Алесь Аркуш.

РР:

- У чым сакрэт поспеху "Глінянага Вялеса"? Прэмія застаецца прэстыжнай, нягледзячы на тое, што цяпер існуе шмат іншых незалежных літаратурных адзначэнняў і прэмій?

- Сакрэт поспеху ў

тым, што мы імкнуліся не быць нейкай кулурнай прэміяй, не займацца "кустайшчына".

Калі паглядзеце на нашых літаратаў, то гэта, як нехта сказаў, іканастас беларускай літаратуры. Гэта аўтары, якія не ствараюць адзін асяродак, яны з розных літаратурных беларускіх ашараў. Гэта залаты фонд літаратуры, які мы сабрали, згарнулі пад шыльдай гэтай прэміі. Гэта вельмі прыемна,

- "Дзяяцел і дупло", "Галіяфы"; Альжбета Кеда - "Пра тое, што люблю", "Кнігазбор"; Наста Кудасава - "Маё невымаўля", "Кнігазбор". Алена Нікояўская - "Там, дзе жыта буяла", "Полацкае лядо"; Сяргей Пляскач - "Шоў працягваеца", "Галіяфы". Міхась Скобла - "Каміэлька для месяца", "Кнігазбор". Прэмія ўручается ў траўні, пераважна ў Полацку. Але, як адзначыў Алесь Аркуш, улічваюцца і пажаданні саміх лаўрэатаў, таму ў некаторых гадах ўручэнне прэміі адбываецца ў Менску. Лаўрэат атрымлівае сімвалічную ўзнагароду - гліняны стод апекуна мастацтва. Дарэчы, атрымаць "Глінянага Вялеса" можна толькі адзін раз у жыцці. Літаратурная прэмія "Гліняны Вялес" - найстарэйшая нездзяржаная літаратурная прэмія незалежнай Беларусі. Была заснаваная ў 1993 годзе Таварыствам Вольных Літаратаў.

Уручает прэмію штогод за лепшую мастацкую беларускамоўную кнігу, выдадзеную ў папіральным фармаце. Сярод яе лаўрэатаў такія пісьменнікі як Валянцін Акудовіч, Эдуард Акулін, Уладзімір Арлоў, Сяргей Астравец, Ігар Бабкоў, Сяргей Дубавец, Віктар Казко, Алег Мінкін, Уладзімір Нікляеў, Барыс Пятровіч, Алесь Разанаў, Франц Сіўко, Андрэй Федарэнка і інші.

**Яна Запольская,
Беларуское Радё Рацяя.**

Мастацкая выставка Алеся Цыркунова ў гонар 99-годдзя БНР

Яшчэ не сцерліся ўражанні ад мінулагоднай выставы карцін мастака Алеся Цыркунова, прысвеченай украінскай тэматыцы, якія мастак зноў нарадаў пра сябе. На гэты раз выставу сваіх карцін ён прысвяціў 99-й гадавіне з Дня абавязчэння БНР - Беларускай Народнай Рэспублікі.

творам? Таму, на маю думку, карціны Алеся Цыркунова разлічаны на людзей, якія здолыны разважаць, думаць, аналізуваць. І нічога кепскага ў тым німа, калі глядач укладзе ў карціну свой сэнс, які адразу нівецца ад ідзе, закладзенай у твор аўтарам. Сам Алеся Цыркуноў пра кожную сваю кар-

Выставу адкрыў Алег Трусаў, старшыня Грамадска-га аб'яднання "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны". З прывітальным словам да мастака і аматара юго творчасці, якія сабраліся на адкрыцці выставы, выступіла Алена Анісім - дзяпутатка Палаты прадстаўнікоў. І Алег Трусаў, і Алена Анісім далі станоўчую адзнаку творчасці Алеся Цыркунова і падкрэслі, што ён прытрымліваецца пэўнай грамадзянскай пазіцыі, якой ніколі не здрожавае. Эта пазіцыя адлюстравана і ў юго мастацкіх творах. Пра Алеся Цыркунова можна сказаць, што ён патрыёт сваёй краіны, нацыяналіст, у самым прыстойным, высокародным сэнсе гэтых слоў.

На выставе прадстаўлена крыху больш за дзесяць карцін, колькі дазваляе размісціць плошча памяшкання Менскай сядзібы ТБМ. І на гэты раз на выставе прадстаўлены карціны, якія маюць алегарычны сэнс. Тут нельга пра-ста зірнуць на карціну і перайсці да наступнай. Тут трэба думаць, разбірацца, што аўтар у сваіх карцінах прыхаваў для наведвальнікаў выставы, бо ўсялякія пабудовы, прадметы, дрэвы, расліны, адценні, жывёлы істоты - усё выражаете глыбокі сэнс. Ля кожнай карціны трэба паставаць шмат часу і падумаць, разважаць, а што аўтар хоча сказаць нам гэтым

ціну можа прачытаць цэлую лекцыю. На вілкі жаль, у мене ніяма фотаздымкаў з выставы, таму я паспрабую пералічыць назвы карцін, якія мне запомніліся:

- "Устрывожаныя Гярвяты". На першым плане мы бачым прыгожы храм. Але вакол юго не бачна людзей, нейкае запущенне. Ды і падыйсці да яго не проста, перашкаджаюць зааслі баршчэўніку. Як скажу сам Алеся, пад баршчэўнікам падразумляюцца ворагі беларушчыны. Я ў адказ масцаку агучыў рэпліку, што баршчэўнік - гэта такая расліна, з якой, каб ад яе пазбавіцца, трэба змагацца доўга і цяжка.

- "Суровая часіна". На фоне велізарнага дрэва ідзе зусім нямоглая бабуля і на сваіх

худых плячах нясе вязанку галля, каб прапаліць печ і крыху абаргэць сваё жыллё. А мене падумалася, можа, у бабулі адключылі газ за неаплату камунальных паслуг?

- "Прапавет над трыснігом". На карціне вялікае возера, магчыма, гэта Нарач. Бліжні бераг парос трыснігом. Неба над возерам закрыта хмарамі. Але сонечны прамень знайшоў шчыліну ў хмарах, прабіўся праз яе і асвяціў водную гладзь. Калі-небудзь "Загляненіца" - падумала мі.

Іншыя карціны: "Узнясёны над краем", "Утаймаваны каток", "Ісус Хрыстос",

за сваю грамадзянскую пазіцыю і за патрыятычна-нацыянальную скіраванасць мастацкай творчасці Алеся Цыркуноў неаднократна падвяргаўся пераследу з боку ўлады. Так 2.09.2012 года за асветніцкую акцыю ў Смаргоні, у гонар антысавецкага падпольшчыка Расціслава Лапіцкага, на Алеся Цыркунова міліцыяны аформілі пратакол, а суд пакараў юго штрафам у 1 млн. рублёў. Былі выпадкі, калі карціны Алеся Цыркунова выдалялі з мастацкіх выставаў. Так была выдалена карціна "Бітва пры Монтэ - Касіна" з выставы, прысвяченай 25-годдзю суполкі "Пагоня", сябрам якой з'яўляецца і ён сам.

Засталось сказаць, што гэта выставка карцін мастака Алеся Цыркунова адкрылася 24 сакавіка 2017 г. напярэдадні найвялікшага нашага свята - 99-х угодкаў з Дня абавязчэння БНР. А як адбылося само святкаванне 25 сакавіка ў Менску і ў іншых гарадах Беларусі, спадзяюся, што чытачы "Нашага слова" ўжо ведаюць.

І апошніяе. Пажадаю мастаку Алеся Цыркунову моцнага здароўя, творчых поспехаў, новых карцін, новых мастацкіх выставаў і ўпэўненасці, што "баршчэўнік" мы пераможам.

Ілья Копыл,
чытач і падпісчык.

Рэдактар Станіслаў Вацлававіч Суднік

Рэдакцыйная калегія:

Алена Анісім, Юрасі Бабіч, Юлія Бажок,
Марыя Баравік, Аляксей Карпенка, Эла Оліна, Ігар
Пракаповіч, Аляксей Пяткевіч, Станіслаў Суднік,
Павел Сцяпко, Алег Трусаў,
Дзяніс Тушынскі, Аляксей Шалахоўскі.
<http://naszaslowa.by/> <http://pawet.net/>
<http://kamunikat.org/> <http://tbt-mova.by/>
<http://nashaslova.mns.by/>

Заснавальнік:

ТБМ імя Францішка Скарыны.

Пасведчанне аб реєстрацыі № 908 ад
18 снежня 2009 г. выдадзена Міністэрствам
інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Адрас рэдакцыі:

231293, Лідскі р-н, в. Даўгіна.

Адрас для паштовых адпраўленняў:

231282, г. Ліда-2, п/с 7.

E-mail: naszaslowa@tut.by

Янка Купала - наш гонар і слава

24 сакавіка ў літаратурным філіяле Лідскага гісторычна-мастацкага музея (ў Доміку Таўляя) адкрылася літаратурная выставка "Янка Купала - наш гонар і слава", прымеркаваная да 135-х угодкаў з дня нараджэння песняра.

Гэта выставка ёсць ажыццёўленне даўняй мары навуковага супрацоўніка Лідскага музея Алеся Хітруна, які ўвайшоў у працоўны контакт з Дзяржаўным музеем Янкі Купалы і прывёз адтуль

асноўную масу экспанатаў, фактычна ўсю выставу.

Пачалася імпрэза з "Малітыў" Янкі Купалы ў выкананні Уладзіміра Мулявіна. Пра повязі Янкі Купалы, а потым Уладзіслава Францаўны з Лідай расповёў Алег Хітрун. Тутэйшыя паэты чыталі вершы, прысвяченныя Янку Купалу, чым выклікалі зацікаўлення ў навуковага супрацоўніка менскага Музея Я. Купалы Эліны Карлаўны Свірыдовіч, якая спецыяльна прыехала ў

Ліду на адкрыццё выставы. Безумоўна, што ў фондах менскага музея ні аднаго з гэтых вершоў ніколі не было, то лідзяне паабязпалі перадаць свае вершы ў фонды.

Лідская раённая бібліятэка імя Янкі Купалы прадставіла на адкрыцці выставы ўнікальную книгу "Беларускі арнамент" з аўтографам Уладзіслава Францаўны Луцэвіч. Кнігу Уладзіслава Францаўна падарыла Лідскай бібліятэцы пры наданні ёй імя Янкі Купалы ў рамках кампаніі па ўвекавечненні памяці песняра, якая праходзіла неўзабаве пасля вызвалення.

Супрацоўніца Лідскага музея Настася Каладзянская падарыла гості книгу пра Валянціна Таўляя, першага дырэктора музея Я. Купалы ў Менску.

Выставка будзе працаваць у Лідзе да 31 траўня.

Наші кар.

"Нататкі з краязнаўчага сыштка"

У 2015 годзе на старонках беларускамоўнай першыёдкі я пісаў пра цікавую книгу краязнаўца і журнalisti з г. Лепелья Міколы Гарбачова пад называй "Ліхалеце і стварэнне", якія мне вельмі спадабалася і з'яўляюцца на міністэрскіх паліціў вельмі хутка. Днямі я набыў книгу "Нататкі з краязнаўчага сыштка", што напісаў мой аднагодзак з г. Лепелья Валеры Уладзіміравіч Тухта (1976), які скончыў гістарычны факультэт Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Аркадзія Куляшова (2003). Настаўнік гісторыі і географіі Вялеўшчынскай базавай школы Лепельскага раёна (1996-2007), настаўнік гісторыі Слабадской сярэдняй школы Лепельскага раёна (з 2007), а таксама кіраунік краязнаўчага гурту "Нашчадкі". Ён даследуе помнікі археалогіі, а таксама падзеі Першай і Другой

гусеветных войнаў на тэрыторыі Лепельскага раёна і займаецца зборам легенд і паданняў роднага краю... Гісторык правёў разведкі больш за 20 археалагічных помнікаў на тэрыторыі Лепельскага раёна, восем з іх упершыню ўведзены ў навуковы аварот! Спадар Валеры - аўтар больш за 100 артыкулаў на краязнаўчую тэматику ў раённай газете "Лепельскі край", абласных і рэспубліканскіх выданнях. Пераможца рэспубліканскага конкурсу "Беларускі настаўнік - 2008".

Трэба адзначыць, што ў книгу ўвайшлі розныя па тэматыцы краязнаўчыя матэрыялы, напісаныя на аснове ўласных палявых даследаванняў у 2000-2012 гг., літаратурных і архіўных крыніц, а таксама ўспамінаў людзей, з якімі даводзілася сустракацца падчас вандровак. Літаратурна-мастацкае выданне з'явілася ў вы-

давецтве "Медысонт". Яго наклад 150 асобнікаў. Кніга распа-чынаецца вершамі Тахцяны Тухты. Малюнак на вокладцы зрабіла Валянціна Маляўка. Трэба адзначыць, што ў кнізе шмат якасных фотаздымкаў. Яна хутка чытаецца. Недахо-пам кнігі, як і кнігі Міколы Гарбачова з'яўляецца тое, што мала краязнаўчых матэрыялаў па гісторыі Лепельшчыны XVIII-XIX стагоддзяў. Напрыклад, гісторыя Лепельскай гімназіі - белая пляма краязнаўства, вартая кандыдацкай або доктарскай працы. Таксама трэба адзначыць, што аўтара выдання не ведаюць у г. Менску, а шкада, можна было арганізаваць з ім творчую сутрэчу ў ТБМ, БФК альбо ў ПЭН-цэнтры.

**Аляксей Шалахоўскі,
літаратар,
гісторык культуры,
журналіст-фрылансёр.**

**Аўтары цалкам адказныя за падбор
і дакладнасць прыведзенай інфармацыі.
Рэдакцыя рукапісы не вяртае.**

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні.
231300, г. Ліда, вул. Ленінская, 23.

Выдавец: Установа інфармацыі "Выдавецкі дом ТБМ".
Газета падпісана да друку 27.03.2017 г. у 17.00. Замова № 424.

Аб'ём 2 друкаваныя аркушы. Наклад 1500 асобнікаў.

Падпісны індыкс: 63865.

Кошт падпіскі: 1 мес.- 1,24 руб., 3 мес.- 3,72 руб.

Кошт у розницу: па дамоўленасці.